

NOVUM

MUZEUM JINDŘICHOHRADECKA červen 2008

Jarošovská krojová družina

Těsně po vzniku první československé republiky využila národopisná pracovnice slečna Anna Skálová z Jarošova novodobou vlnu zájmu o český folklór a spolu s dalšími jarošovskými občany, zejména s jarošovským starostou Josefem Míklm a regionální spisovatelkou Klárou Hůlkovou, připravovali národopisná vystoupení a slavnosti: máje, dožínky, plesy, ukázky „selských jízd“ a řadu dalších. Spolu s divadelními ochotníky nacvičovali převážně mladí milovníci folklóru bláské písně, zvykoslovné obřady a ukázky lidové slovesné tradice.

K prvním vystoupením jarošovské krojové družiny docházelo již od roku 1924. Oficiálně byla Jarošovská krojová družina ustavena v roce 1937 jako volné sdružení, které se řídilo zásadou – „společnou prací k radostnému a krásnému dílu“.

Významným úspěchem Jarošovské krojové družiny bylo především několik živých vystoupení v Českém rozhlase v Praze, která se uskutečnila hlavně na přelomu třicátých a čtyřicátých let dvacátého století. Důležitou roli při zviditelňování jarošovských aktivit sehrál především pražský rozhlasový režisér F. K. Zeman, který pro „družinu“ napsal scénu „Hrátky na Blatech“. Tato „národopisná půlhodinka“ byla rozhlasem vysílána „naživo“ dne 27. září 1939. Vysílání se účastnila především omladina z Jarošova, Rodvínova a Bednáře, která pod vedením zkušené Anny Skálové a Josefa Míkla

představila život na Blatech formou večerní besedy v blaťácké chalupě tak, jak to bývalo v minulosti v Jarošově. Velký úspěch vysílání s „jarošováky“ dopomohl k nabídce na další pravidelná vystupování v rozhlase, pro který připravila spisovatelka K. Hůlková další národopisné pořady ze života v Jarošově a blízkém okolí. Jednalo se například o scény „Doderky na Blatech“, „Posvícení v Jarošově“, „Námluvy“, „Jarošovská pomlázka“, „Svatojánská noc“, „Májový večer“, „Poutí“ nebo „Jihočeské Vánoce“. Nejpopulárnější představení té doby se stalo pásmo scének a písní s názvem „Návštěva u rychtáře v Jarošově“, jehož největším oceněním byla jeho prezentace v pražském sále „Lucerna“, která proběhla dne 9. března 1940 a již shlédlo na tři a půl tisíce nadšených diváků. Přestože v padesátých letech došlo v důsledku politických změn nejdříve k útlumu a

později k úplnému ukončení činnosti družiny, podařilo se díky skupině nadšenců kolem Marie Šlechtové vzkřísit v roce 2003 starou tradici a Jarošovskou krojovou družinu opět obnovit.

S historií i současností Jarošovské krojové družiny bude možné seznámit se od 7. června do 27. července 2008 ve výstavním sále „13“ v hlavní budově Muzea Jindřichohradecka. Putovní ústava, která navštíví postupně Jindřichův Hradec, Jarošov nad Nežárkou a Počátky, představí především život a dílo hlavních osobností družiny, významné okamžiky z historie a současnosti družiny, ale také krásné kroje, nábytek, keramiku a další zajímavé exponáty vztahující se k lidovému umění Jarošavska. Součástí výstavy bude festival národopisných souborů z jižních Čech, který se uskuteční v sobotu 26. července v muzeu.

Na slavnostní vemisáži **v sobotu 7. června 2008 v 10.00 hodin** vystoupí Jarošovská krojová družina s pásmem písní a tanců.

Alexandra Zvonařová

Pětasedmdesátníci na frontách 1. světové války

Ve sbírkách muzea se dochovala ojedinělá kolekce více než dvou set skleněných kolorovaných diapositivů z 1. světové války. Vznikly v průběhu války a byly jako tzv. „světelné obrazy“ promítány v místech, odkud pocházeli vojáci bojující na frontách. V případě zmíněné kolekce se jednalo o oblast Jindřichohradecka, Tábořska a Pelhřimovska, tedy o doplňovací obvod pěšího pluku č. 75, který měl své sídlo v Jindřichově Hradci.

Jindřichohradecký pluk vznikl na sklonku roku 1859 při reorganizaci rakouské armády po prohrané bitvě u Solferina. Podle prvního plukovního rozkazu z 26. ledna 1860 pluk oficiálně zahájil svou činnost k 1. únoru 1860. Byl dislokován v Benátkách, podle rozkazu sborového velitelství z 28. ledna 1860 byly dva prapory rozmístěny na území jihovýchodně od Verony, třetí buďtoval potřebné zázemí v Jindřichově Hradci, aby mohla být co nejdříve zahájena činnost pluku v doplňovacím obvodu spojená s odvozy a výcvikem nových vojáků. Teprve v roce 1882 se do města přesunuly i ostatní prapory. Na počátku 20. století byl však pluk na nějaký čas převelen do Prahy a později do Salcburku, kde ho také zastihlo vyhlášení války.

Výstava v roce 90. výročí konce 1. světové války připomene na barevných fotografiích zhotovených z původních diapositivů místa působení pluku. První obrázky zachycují rakouský Salcburk, odkud se pluk po mobilizaci přesunul do Jindřichova Hradce. Snímky z roku 1914 zastihly vojáky při přehlídce na hlavním náměstí a při odjezdu z jindřichohradeckého nádraží na frontu. Nejprve byl pluk nasazen na východní frontě proti nuské armádě, po prohrané bitvě u Zborova v létě 1917 byl převelen na jižní frontu, kde bojoval proti Italům severozápadně od Verony. Výstava přibližuje život vojáků na obou frontách, od budování zákopů přes plnění bojových úkolů až po trávení volného času až po smutné důsledky bojů. Doplňovací prapor byl v průběhu války přemístěn z Jindřichova Hradce do uherského Debrecína, kde byly pořízeny skupinové fotografie jihočeských vojáků, které výstavu Svědectví diapositivů uzavírají.

Novinky v muzejních sbírkách

Díl XVIII. Fond kramářské tisky

Kramářský tisk je drobný několikastránkový tisk s ilustrací na titulní straně obsahující lyrický nebo epický text v poezii či v próze s náboženskou či světskou tematikou, při jehož vzniku byla upřednostněna obchodní stránka a byl sledován především výdělek autora, tiskaře (používáním úsporných metod tisku) i prodejce. Lidé si kramářské tisky kupovali na památku na náboženských poutích nebo jarmarcích. Často text slyšeli nejdříve z úst vůdce náboženského procesu nebo jarmarečního prodáváče. Doma je ukládali do modlitebních knih, lepili na víka truhel či na vnitřní strany dveří skříní, někteří si dokonce zjednotlivých tisků vytvářeli tzv. špalíčky – doma šité knihy, k nimž další nově získané tisky přiřívali. Texty z kramářských tisků – většinou náboženské písně, modlitby nebo příběhy ze života si četli, zpívali nebo deklamovali. Zvláštní druh tzv. pověrečných kramářských tisků, které jim měly přinést ochranu některého ze světců či vyléčení nemoci, nosili natěle či je dokonce požívali.

Jindřichohradecká tiskárna patřila množstvím a šíří záběru produkce k největším mimopražským tiskárnám, a to především v 19. století, tedy v době, kdy patřila tiskařské rodině Landfrasů. Dominantní postavení v její produkci měla především náboženská a lidově zábavná literatura, k níž kramářské tisky neodmyslitelně patřily.

Vlastní sbírka kramářských tisků Muzea Jindřichohradecka čítá více než 4 000 inventurních čísel a založil ji již v období první republiky PhDr. Jan Muk. Obsahuje poměrně reprezentativní vzorek jindřichohradecké kramářské produkce – celkem více než 2500 tisků. Také do tohoto fondu muzeum získává nové přírůstky. Nejrozsáhlejší akvizice poslední doby byly v souboru z pozůstalosti Landfrasovy tiskárny zakoupeném v roce 1996 a 1997, několik desítek tisků bylo získáno sběrem nebo darem. K nejzajímavějším patří špalíček získaný v roce 2003 na dražbě pozůstalosti Okresního úřadu v J. Hradci. Muzeu jich má ve svých sbírkách pouze několik. Tento exemplář obsahuje celkem 36 kramářských tisků vytištěných v rozmezí let 1786-1838 v Jindřichově Hradci, Praze, Vídni, Litomyšli.

V poslední době muzeum vypracovalo 2 granty na záchranu nejpoškozenější části fondu kramářských tisků. Vránci prvního z nich bylo restaurováno více než 500 kramářských tisků, a dalších 250 tisků poputuje do restaurátorských dílen v letošním roce.

Ukázka kramářského tisku věnovaného Panně Marii Svatohorské

Zprávy:

Muzeum Jindřichohradecka je v červnu otevřeno denně vždy od 8.30 - 12.00 a 12.30 - 17.00 hodin. **Městská vyhlídková věž** je otevřena denně od 10.00 - 12.30 a 13.00 - 16.00 hodin. **Výstavní prostory bývalého minoritského kláštera** jsou přístupny denně mimo pondělí vždy od 9.00 - 12.00 a od 13.00 - 16.00 hodin. **Kostel sv. Jana Křtitele** je pro veřejnost uzavřen.

Provoz knihovny a badatelný Muzea Jindřichohradecka bude z technických důvodů i v měsíci červnu 2008 omezen (!), v neodkladných případech se obraťte na PhDr. Štěpánku Běhalovou, PhD.

Jindřichohradecké muzeum zve své příznivce na vernisáž výstavy fotografií sdružení **FOKUS**, která se koná ve **čtvrtek 5. června 2008 od 17 hodin** v křižové chodbě bývalého minoritského kláštera a je uspořádána ke 45. výročí založení fotokupiny.

Muzeum Jindřichohradecka Vás srdečně zve na vernisáž národopisné výstavy nazvané **„ZA KROJEM I TANCEM DO JAROŠOVA NAD NEŽÁRKOU“**, která se koná **v sobotu 7. června 2008 od 10 hodin** ve výstavní síni „13“.

Jindřichohradecké muzeum a galerie Inspirace Vás srdečně zvou na **KONCERT PRAŽSKÉHO KOMORNÍHO SOUBORU EN ARCHÉ**, který se koná v **neděli 8. června 2008 od 17 hodin** v kostele sv. Jana Křtitele. Vstupné 50 Kč.

Spolek Přátel starého Jindřichova Hradce zve své příznivce na **přednášku Mgr. Libora Svobody, PhD.** nazvanou **„POLITICKÉ PROCESY NA JINDŘICHOWRADECKU“**, která se koná **v pondělí 9. června 2008 od 19 hodin** v konferenčním sále muzea.

V kostele sv. Jana Křtitele bude **v úterý 24. června 2008 od 18 hodin** sloužena **ŘÍMSKOKATOLICKÁ MŠE** u příležitosti svátku narození sv. Jana Křtitele.

Muzeum Jindřichohradecka a žesťový soubor Trumpet tune Vás srdečně zvou na **SVÁTEČNÍ KONCERT** žesťového souboru **TRUMPET TUNE**, který se koná **v sobotu 28. června 2008 od 19 hodin** v kostele sv. Jana Křtitele. Vstupné 100 Kč.

Jindřichohradecké muzeum srdečně zve své příznivce na výstavu v prostorách bývalého minoritského kláštera. Jedna, s názvem **„SVĚDECTVÍ DIAPOZITIVŮ (PĚTASEDMDESÁTÍCI NA FRONTÁCH VELKÉ VÁLKY)“**, je umístěna v konferenčním sále a ve výstavním sále pokračuje výstava hraček, která nese tentokrát název **„PAPÍROVÝ SVĚT“** a je letos zaměřena na papírové modely. Součástí výstavy je tradiční herní pro děti.

NOVUM – měsíční zpravodaj Muzea Jindřichohradecka Ročník XVII. 6/2008

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Píkal

Registrační značka MK ČR 11673

Výkonný redaktor: Pavla Míchalová

www.muzeum.mjh.cz

Adresa: Muzeum Jindřichohradecka, Balbínovo nám. 19/I, 377 01 Jindřichův Hradec

Telefon: 384 363 660, 384 363 661 Fax: 384 361 576 E-mail: muzeum@mjh.cz